

ჯარის ნაწილებს
უფასოდ ვგზავ-
ნათ.

25 ივლისი 1920 წ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მსგდარი

ფასი 10 მან.

№ 8

ორგანო საგზ. საზინ. კულტ. - განათლ. საქსიისა.

№ 8.

აჭარა-ქობულეთის ტიპები,

ტფილისი, 25 ივლისი.

ობლის კვერი. „ობლის კვერი გვიან გამოცხვა, მაგრამ კარგათ გამოცხვაო“ — ამბობს ხალხური თქმულება. და ხალხური ზღაპარიც გადმოგვცემს, რომ ბოროტი დედინაცვლის ხელში სიცოცხლე გამწარებული ობოლი ბოლოს მიინც გამარჯვებული გამოდის და ხშირად ტახტის მემკვიდრედაც ხდება.

ჩვენი ქვეყნის ბედიც ამ ზღაპრულ ობლის ბედსა ჰგავს. ცხოვრების ქარტეხილში ყველასაგან შიტოვებული, დედინაცვლისაგან ათეაღისწუნებული და გამწარებული, აბეზარ მებოძელთაგან

დვარძლშენთხეული, ჩვენი ქვეყანაც, ზღაპრული ობოლის ნიშნითა და იობის მოთმინებით აღჭურვილი, წარბშეუხრელად ჰზიდავს ცხოვრების მძიმე ტვირთს და შეუპოვრად უმკლავდება ყველა გარემომდგარ გასაჭირს. თავისი ძალა და ძლევამოსილება გულშივე დააქვს, იგი მხოლოდ თავის საკუთარ ძალღონეს ემყარება, საკუთარი აზრითა და გონიერებით მიიკვლევს გზას ცეცხლის წვიმით დაფენილ მიდამოს გატიალებულ ველზე. იგი ერთის წუთითაც არ რჩება სხვა ხელში შემეყურედ, იგი არ ელის სხვისი ხელით გაბედნიერებას.

ასეთს ჰაბანწყვეტაში გამოსტედა მან თავისი ქვეყნის ბედი, ასე გვიან მაგრამ კარგად გამოცხვა

მისი ბედის კვერიც.

ობლად მიტოვებული, ათას ვიგინდარათაგან შებღალული და დამცირებული საქართველო წელში აიშართა და გაბედულად, თვალმანად შეჰყურებს მთელს ქვეყანას: მან შიღწია უაღრეს გამარჯვებას, მან მოიმკო უმაღლესი დიდება. იგი რუსეთის დანგრეულ ტახტის მემკვიდრედ გახდა. იგი გვერდში ამოუდგა ევროპის დიდ სახელმწიფოებს. მისი დროშა, ეს ერთად-ერთი დროშაა კაცობრიობის ისტორიაში, რომელიც უამრად, უსისხლოთ, თავისი ხელით ააფრიალეს ინგლისელებმა 7 ივლისს ბათომში, ინგლისისა და საფრანგეთის დროშების ჩამოშვების შემდეგ.

ეს არის ზღაპრული ობლის უდიდესი გამარჯვება! ეს არის განუზომელი ზნეობრივი დამარცხება ჩვენი ქვეყნის შინაურ და გარეულ მტერ-მოყვარეთა!

ეს არის ვილსონის 14 მუხლის განხორციელება. მსოფლიო ისტორიას არ ახსოვს ამის მსგავსი დღე!

მსოფლიო ომიდან ძღვევამოსით გამოსული ევროპა ქედს იღრეკს ობლობაში გამოზდილ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის სამართლიან მისწრაფების წინაშე. იგი ნებაყოფლობით უთმობს მას ასპარეზს, ამითი ევროპა საქვეყნოდ აღიარებს ჩვენი ერის სახელმწიფოებრივ შემოქმედების უნარს, მის პოლიტიკურ გამჭრიახობას, მის კულტურის ძლიერებას.

თუ კი ძღვევამოსილი, განათლებული ევროპა ეგოდენის ნდობით და პატივით ეპყრობა ჩვენი ქვეყნის მესვეურთა გამჭრიახობას, ჩვენი ერის ნებისყოფის გამომხატველს დამფუძნებელ კრებას და მის აღმასრულებელ ორგანოს — რესპუბლიკის მთავრობას, მით უმეტეს ყოველი მოქალაქე რესპუბლიკისა ვალდებულია ზურგი გაუმაგროს ამ მთავრობას, უზომია ნდობით მოეკიდოს ყოველ მის ნაბიჯს, უდიდესი სამსახური და დახმარება გაუწიოს მას, რათა შეაძლებინოს თავისი მძიმე და პასუხსაგებ მოვალეობის პირნათლად აღსრულება.

ამ გარემოებას განსაკუთრებული ანვარიში უნდა გაუწიოს ჩვენი რესპუბლიკის იმ ბედნიერმა ნაწილმა, რომელიც 7 ივლისს ბათომში აფრიალებულმა საქართველოს დროშამ თავის ღვიძლ დედას, თავის ზოსიყვარულე მშობელის წილს დაუბრუნა!...

დიდი გონიერება და სიფხიზლე ჰმართებს ჩვენს თანამოძმე მუსლიმან ქართველობას ბათომის ოლქში განსაკუთრებით დღეს. მათ აურაცხელი ტანჯვა-მწუხარება, დარბევა-აწიოკება და შფოთი განიცადეს ათას ვიგინდარათაგან ამ ორი წლის განმავლობაში.

რესპუბლიკის ღმობიერი მთავრობა, მისი მარჯვე ადმინისტრაცია და მისი მხედრობა სრულის შეიარაღებით და მუსლიმან ქართველობით ფხიზელ ქომავად სდგას მუსლიმან ქართველთა საარსებო ინტერესების სადარაჯოზე.

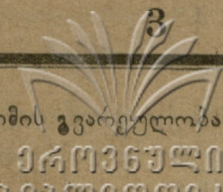
და ჩვენმა თანამოძმე მუსლიმანმა ქართველებმაც თავისი გულწრფელი და თავგამოდებული მოწადინებით ხელი უნდა შეუწყონ ბათომის ოლქის სასურველ კალაპოტში ჩაყენებას უდიდესი თვით-მოქმედების გამოსაჩენად, რომ შესაძლებელი გახდეს რესპუბლიკის კონსტიტუციაში შიტანილი კანონის განხორციელება ავტონომიურად მოწყობის შესახებ.

14 ივლისს, როდესაც ქობულეთის სასოფლო კანცელარიის აივანზე ბათომისა და მისი ოლქის საგანგებო კომისარი ერთს პატივცემულ მოხუც მუსლიმან ქართველს მიესალმა, ამ მოხუცმა ხელის ჩამორთმევის დროს მოახსენა: მაღლობელი ვართ, რომ ათაბეგობა გაგვიახლეთ, ყვარ ყვარე ათაბეგის ხანა გაგვახსენეთო.

შეიძლება ათაბეგობს ხანა ტკბილ მოსაგონრად იყოს ძველს მესხეთში, მაგრამ დღეს საჭიროა გვახსოვდეს თანამედროვე მდგომარეობა და სინამდვილე და ამის მიხედვით მოვექცეთ წარსულსა და აწმყოს.

ვინც თავისი ოჯახისა, თავისი კუთხისა თუ სამშობლოს კეთილდღეობაზე ზრუნვას მისცემია, ვისაც გულითადი სიყვარული მოსდგამს თავისი ხალხისა და ქვეყნისა, იგი ვალდებულია სრულის ნდობით ეპყრობოდეს რესპუბლიკის მთავრობას, რომელიც, ზღაპრული ობლის წვა-დაგვაში გამოზრდილი, ნამდვილი ღვიძლი შვილია ქართველი ერისა და მთელის სიამ-სიტკბოთი განცდილი და გათვალისწინებული აქვს თავისი ერის ჰირ-ვარამი და კეთილდღეობა.

სიღარბისლით განთქმული ძველი მესხეთი, კვლავაც დინჯათ და დარბაისლად მოიქცევა და საშუალების მისცემს რესპუბლიკის მთავრობას, რომ ათას ვიგინდარათაგან დაკოდილი მისი გულის წყლული მსალმუნებელ მალამოთი მოაშუშოს. განახლებული დარბაისელი მესხეთი ახალ ცხოვრების პირობებში, გვწამს, წარმოშობს ახალს შოთას და ამითი შარავანდელით შეჰმოსავს რესპუბლიკის დღევანდელს თავგანწირულს შემოქმედებითს საქმიანობას.

საუბარი ჯარის-კაცებთან.

ორი კაცი წაიჩხუბა ფოთში. ერთი განზე გადა და დაიწყო ქაღილი: თუ გნახე ქალაქში, შავ დღეს გაგაიენებო.

რა თქმა უნდა, მშიშარა და გლახა იყო, თორემ თუ ფოთში ვერა დააკლო რა, ქალაქში რას უზამდა!

ზოგიერთი ჩვენი ახალგაზრდაც სწორეთ ასეთი გამოდგა, როდესაც ამ ორი წლის წინათ ოსმალები ჩვენი სამშობლოს აოხრებას ცდილობდნენ.

— წამოდით ბათუმში. დავიცვათ ჩვენი ქვეყანა!

ვხვეწებოდნენ მათ ჩვენი ქვეყნის ერთგული შვილები.

— ბათუმში რა მინდა? მარა თუ ჩემ სოფელში დავინახე ოსმალები, იცოცხლე, მე იმათ დღე გავუმწაროვო.— უპასუხებდა ზოგიერთი საჯარისკაცი.

რა თქმა უნდა, ვინც ბათუმში შეუშინდებოდა მტერს, თავის სოფელში სულ წახდებოდა მტრის დანახვასზე.

ჩვენს ჯარში დღეს ამისთანა ლაჩრები აღარ არის და ამიტომ არის, რომ ჩვენი ჯარი ყველგან იმარჯვებს.

რამდენი რამ არ გადაგვხდა ამ ორი წლის განმავლობაში. ვინ არ ცდილობდა ჩვენს აოხრებასა და დაღუპვას. რამდენი ფრონტი ჩვენა გვექონდა!

ზოგჯერ თითქოს უფსკრულის პირას ვიდექით. მაგრამ ჩვენმა ჯარის კაცმა ყველგან გაიმარჯვა, ყველა დაამარცხა, სამშობლოც გადაარჩინა, სახელიც გაითქვა.

კარგ სახელს არასფელი ჯობია, მაგრამ მშრომელი ხალხის ერთგულის სახელი კიდევ სხვა არის.

ვინც მშრომელი ხალხის კერას იცავს, ვინც მშრომელი ხალხისთვის თავსა სდებს, მისი სახელი უკვდავია.

დღეს ჩვენი ჯარის-კაცი სწორეთ მშრომელ ხალხს იცავს და ყველა ის მტერი, ვინც თავს გვესხმის, მშრომელი ხალხის მტერია.

— ველარც შენი გავიგეთ რამე: ხან გვეუბნები სამშობლო უნდა დავიცვათ, ხან კი — მშრომელი ხალხი!

გინდათ, მითხრათ თქვენ. სამშობლო და მშრომელი ხალხი დღეს ერთი და იგივეა ჩვენში:

ჩვენში ვინც სამშობლოს ემსახურება დღეს ის ამით მშრომელ ხალხს ემსახურება, ვინც მშრომელ ხალხს იცავს, ამით სამშობლოსაც იცავს.

რატომ არის ასე? რატომ და იმიტომ რომ დღეს ჩვენში მთელი სამშობლო მშრომელი ხალხის ხელშია.

როცა თქვენ გერმანიის და ავსტრიის ფრონტზე იბრძოდით, მაშინ — მართალი თუ გინდათ — არც სამშობლოს იცავდით, არც მშრომელ ხალხს.

მაშინ იცავდით მეფესა და იმის გვარეულობას თავადებს, მდიდრებს.

ეროვნული

დღეს ჩვენში აღარც მეფეა. მთელი ძალა-უფლება მშრომელი ხალხის ხელშია. დამფუძნებელი კრება არის მშრომელი ხალხისა. მთავრობა არის მშრომელი ხალხის.

სოფელში ყველაფერს აკეთებს ერობა, ქალაქებში თვითმართველობა.

ორივე მშრომელი ხალხის ხელშია. მშრომელი ხალხი ნიშნავს და ირჩევს ყველგან თავის კაცებს.

მიწები ჩამოერთვა ყველას და მშრომელ ხალხს გადაეცა,

კანონის წინ ყველა გათანასწორებულია ჩვენში და მშრომელ ხალხზე მეტი უფლება არავის არ აქვს.

ამიტომაც მთელი ჩვენი სამშობლო დღეს მშრომელი ხალხის ხელშია და ცხადია სამშობლოს ერთგული მშრომელი ხალხის ერთგულია; სამშობლოს მოღალატე მშრომელი ხალხის მოღალატეა.

დღეს ზოგიერთი პირები დაძვრებიან ჯარში და ჯარის-კაცებს აბრიყვებენ: ბალშევიკებს მოგვხმაროთ, ისინი უკეთეს საქმეს დაამყარებენ ჩვენშიო, ბალშევიკები რომ ჩვენი ხალხის მოკეთებები იყოს, თავსაც არ დაგვესხმოდნენ.

მაგრამ ჩამოვიდნენ თუ არა ბაქოში, მაშინათვე გამოექანენ ჩვენსკენ, თქვენი სისხლის დასაღვრელათ.

განა ან თქვენ ან ჩვენმა მთავრობამ მისცა მათ რაიმე მიზეზი?

განა მეგობრობის მეტი რამე გვინდოდა მათთან?

არაფერი, ჩვენ ყოველთვის მოყვარეს ვეძებთ და არა მტერს.

როდესაც მოითხოვეს მათ ზავი, ჩვენი მთავრობაც დასთანხმდა, თუმცა თქვენ იყავით გამარჯვებული და ისინი კი დამარცხებული.

ადერბეიჯანის თათრებს რა სიკეთე მოუტანეს ბალშევიკებმა, რომ ჩვენ მოგვიტანონ?

ჰკითხეთ იმ ჯარის კაცებს, რომლებიც მათ ტყვეთ ჩაუვარდა ამ ომის დროს და ისინი გეტყვიან ყველაფერს.

ნახევარი განჯა დაქცეულია და ათასობით ხალხი გაჟლეტილი; მთელი სოფლები განიაგებულია ზარბაზნებით.

თქვენ გგონიათ, იმათ პური და ფართალი მოუტანეს ბაქოს მშრომელ ხალხს?

ზღვითა და რკინის გზით გააქვთ ყოველისფერი.

ყოველივე ამას რა მოჰყვა შედეგათ? აუტანელი სიძვირე.

ყველაფერი ერთი-ათათ გაძვირდა. ბალშევიკების მოსვლამდე ბაქოში შავი პური იყიდებოდა გირვანქა თორმეტ მანათათ, ახლა კი გირვანქა თხუთმეტ თუმნამდღეა.

შაქარი, ფართალი, საბონი, თუთუნი,—ყოველისფერი საზღაპროთ გაძვირდა.

საწყალი თათრები! გაკეთებას ელოდნენ და თავი დაიღუბეს!

აი ამისთანა გაკეთება უნდა ჩვენი მშრომელი ხალხისა იმას, ვინც თქვენ გეუბნებათ: უღალატეთ სამშობლოს, შემოუშვით ბალშევიკებო.

ხომ გაგიგონიათ, ქარმა რომ საბძელს დაუძახა: კარი გამოღე, ბზე უნდა შამოვიტანოვო.

— თავი დამანებე, შენი არც შემოტანილი მინდა, არც გატანილიო.

ასე უთხრათ ჩვენც ბალშევიკებსა და იმათ დაქირავებულ პირებს: ჩვენ თავი დაგვანებონ და თუ ვისიმე გაბედნიერება შეუძლიანთ, უმალ თავისი რუსეთი გააბედნიერონ.

თურაშაულის პატონი ტყეში ეძებდა კუნელსაო, ნათქვამია.

რუსეთს სიგძე გაუზომელი აქვს და სიგანე; ასი მილიონი მარტო მშრომელი ხალხია შიგ და, თუ კი ბალშევიკებს რისიმე აშენება შეუძლიანთ, ჯერ ამოდენა ქვეყანა ააშენონ.

თუ კი მათ ვისიმე გაბედნიერება შეუძლიათ, ჯერ ამოდენა მშრომელი ხალხი გააბედნიერონ თავის ქვეყანაში.

და როდესაც დაინახავთ, რომ რუსეთში მშრომელი ხალხის ცხოვრება და ბედნიერება სდულს და გადმოდის, ამ ჩვენ გრიგოლ ურატაძეს კიდევ ვაფრენთ მოსკოვს და შევეხვეწებით ბალშევიკებს: მოდით და ჩვენს ხალხსაც მოუტანეთ რუსული ბედნიერებაო. ჯარის კაცებო! ფრთხილათ იყავით. კარგათ ჩაუყვირდით, რა ხდება თქვენს გარშემო. საქმე მოსთხოვეთ ყველა, საქმე, თორემ სიტყვით ხომ გაგიგონიათ,—სხვა სხვისა ომში ბრძენიაო.

ქვეყნის მოღალატეს ლახვარი დაეკით, სამშობლოს რტკიცე და ერთგული დარაჯი იყავით და ამით შეაძლებინეთ ჩვენს მთავრობას, რომ ჩვენი მუშებისა და გლეხების საქმე მალე დაავიკრიფონ.

ივ. გომართელი.

დღევანდელი სინამდვილე.

V.

საქართველოს ბოლშევიკები.

საქართველოს ბოლშევიკები, როგორც ეტყობა, არაფრათ უწევენ აგარიშს იმ ზავს, რომელიც დადებული გვაქვს საბჭოთა რუსეთთან და ადერბეიჯანთან. გვარწმუნებენ, რომ ისინი ვითომ მომხრე არიან ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობისა და თავს ანებებენ ჩვენს წინააღმდეგ შეიარაღებულ ბრძოლას. მაგრამ ეს არის სიტყვიერი რწმუნება.

მათი საქმიანობა კი არ ეთანხმება მათ სიტყვებს.

ჩვენმა მთავრობამ მისცა ბოლშევიკებს ღია ასპარეზზე გამოსვლის ნება. ბოლშევიკებმა გამოუშვეს გაზეთები ქართულ და რუსულ ენაზე. ცდილობდნენ თავისუფალი სიტყვის საშუალებით გაეგებინებიათ ჩვენებური მუშა-გლეხებისთვის და ჯარის კაცისთვის, რომ საქართველოს მთავრობა მტერია მშრომელი ხალხისა. ნამდვილი სამოთხე, ნამდვილი სოციალიზმი იქ არისო,— ეუბნებოდნენ მკითხველებს და უთითებდნენ საბჭოთა რუსეთზე.

მკითხველი არ უჯერებდათ. მკითხველმა იცის, რა კეთდება ჩრდილოეთის სამეფოში. არ უნდა, რომ აქ მოვიდეს, რაც იქ არის. ბოლშევიკებმა მალე დაჰკარგეს იმედი ამ მკითხველზე. ამიტომ გაზეთები გადააქციეს მხოლოდ თავსაფარათ და ამ თავსაფარ ქვეშ ისევ შეუდგნენ ძველ მუშაობას. დაიწყეს ისევ შიგნიდან ასაფეთქებელი მზადება. მათი მიზანია შინაური აჯანყების მოწყობა და მერე გარეშე ქვეყნიდან ჯარის მოწვევა მშრომელი ხალხის სახელით. ამ მიზნის მისაღწევათ ისინი არ ერიდებიან არც ქრთამს, არც მოსყიდვას, არც პროვოკაციას, ხარჯვენ უზომო ფულს გაჭივრებულ მუშებისა და ჯარის კაცების გადასაბირებლად. გზავნიან შუამავლებს წრეებში და უთვლიან, მალე რევოლიუციის მტრებს სასიკვდილოთ ამოვიღებთ ნიშანში და თუ გინდათ გადარჩეთ, ახლავე შეიძინეთ ჩვენი პარტიის ბილეთებიო. ზოგიერთი შეშინებული გარბის ბოლშევიკების კომიტეტში და ეწერება წევრათ, „თავადასარჩენ“ ბილეთებს მოულობს.

გარეთაც მუშაობენ ჩვენ წინააღმდეგ. მეზობელი ქვეყნის ხალხში უნდათ სახელი გაუტეხონ ჩვენს რესპუბლიკას და ამის გულისთვის იგონებენ ათასნაირ ქორებს. ჩვენი ჯარის კაცები, ალბათ, წაიკითხავდნენ ბაქოს გაზეთებიდან გადაბეჭდილ ცნობებს ტფილისის შესახებ. იქ სწერენ, რომ ვითომც, აქ ჩვენში დახვრიტეს მუშების მიტინგის მონაწილენი 1 მაისს. ცხადია არაფერი არ ყოფილა ამის მსგავსი. ყველას აქვს თავისუფლათ შეკრების ნება, თუ კი ის შეთქმულებას და აჯანყებას არ აწყობს. ბოლშევიკებსაც ჰქონდათ ეს ნება. ყველას ეხსომება, რომ სახელმწიფო თეატრში დანიშნეს თავის ლექცია, არავის არ დაუშლია ეს მათთვის. დიდძალმა ხალხმა მოიყარა იმ საღამოს თავი თეატრთან. ბოლშევიკებმა თითონ გადადეს თავისი ლექცია და მათივე განცხადებით მოწვეული კრება ჩაშალეს, რადგან შეეშინდათ კამათში დამარცხებისა.

ბაქოს გაზეთებში კი ქორები გაავრცელეს. რა უნდოდათ ამ ქორებით? ადვილი გასაგებია, რაც უნდოდათ. თავისი ძალით, როგორც ხედავენ, ვერაფერს ხდებიან, და გარეთ ეძებენ ძალებს. ცდილობენ ჩვენ წინააღმდეგ აამხედრონ ადერბეიჯანის მუშები და გლეხები, მოამზადონ ჩელახალი შეჯახება, ჩელახალი ომი. ერთხელ ვერ გაიმარჯვენ ომში და იმედი აქვთ, მეორეთ იქნებ გავიმარჯვო-

თო. ჩვენ ხალხს არ უნდა ომი. არაფერი აქვს სა-
ლაო და გასაყოფი ადერბეიჯანის ხალხთან. ამიტომ
გაილაშქრეს ტფილისის მუშებმა ბოლშევიკური
პროვოკაციის წინააღმდეგ.

კვირას, 11 ივნისს დიდი დღე იყო აქ ამის
გამო. შეიკრიბნენ პროფესიონალური კავშირები
და საქარხნო კომიტეტები. დღის წესრიგში დააყენ-
ეს კითხვა — „ზავი ადერბეიჯანთან და ბოლშევიკე-
ბის დამოკიდებულება ჩვენთან“. მოითხოვეს შინა-
გან და საგარეო საქმეთა მინისტრები. ესენიც მი-
ვიდნენ პირველ დაძახებაზედ. კრება შეეკითხა: რა
ნიადაგზე სდგას ჩვენი ზავი რუსეთ-ადერბეიჯანთან
და რას აკეთებენ ადგილობრივი ბოლშევიკებიო.
გეგეპკორმა და რამიშვილმა ვრცელ სიტყვებში პა-
სუხი მისცეს აღელვებულ მუშებს. დაარწმუნეს
მსმენელები, რომ ბოლშევიკები მუშაობენ აქ ფა-
რულად დემოკრატიული რესპუბლიკის ასაფეთქებ-
ლათ. კრებაზე იყო ორიოდ ბოლშევიკი. ერთი
მათგანი ცდილობდა თავისი აზრების გატარებას.
დაინახა, რომ გასავალი არ ექნებოდა მის სიტყვებს
და წავიდა კრებიდან.

ილაპარაკეს პროფესიონალური კავშირების
წარმომადგენლებმა. ბოლოს ერთხმად მიიღეს რე-
ზოლიუცია. გაზეთში იყო მოთავსებული ეს რე-
ზოლიუცია და ყველაფერი, რაც ითქვა იმ დღეს.
აღმოჩნდა, რომ ჩვენი მუშათა კლასი ძალიან შორს
არის ბოლშევიკებისგან. აქ არ ჰყავთ მომხრეები
ბოლშევიკებს, მათი გაზეთები მეორე დღეს მაინც
უსირცხვილოთ სწერდნენ. — ქართველი მუშები ჩვენ-
სკენ არიანო.

პატიოსნება არ მოეკითხება ამისთანა პარტიას.
ის ყველაფერს ჩაიდენს თავისი ბოროტი განძრ-
ხვის ასასრულებლათ. ჯერ უხვად გაუმასპინძლდე-
ბიან ყველას, ვინც გადავა მის ბანაკში, მერე რო-
ცა ხელში ჩაიგდებს ძალა-უფლებას, აქაც აუტა-
ნელ სიძვირეს და შიმშილობას შემოგვიტანს. შეი-
ძლება არიან ჩვენში ისეთები, ვინც ვერ უძლებენ
დღევანდელ გაჭირვებას და ეგებიან ბოლშევიკურ
ანკესზე, ესენი ალბად, ხვალინდელ დღეს ვერ ხე-
დავენ, მარტო სადღესოთ ფიქრობენ კუჭის ამოვ-
სებას.. ბოლშევიკური მაცდური ამათუბნება, თუ
მიწამებ, ჩემ წინ დაიჩქებ — არაფერი არ მოგაქ-
ლდებაო. ასე შეაცდინეს პირველათ რუსეთში, და
ახლა ვიცით, აკლია თუ არა ცხოვრების საღსარი
იქაურ მშრომელ ხალხს. ბოლშევიკები დღეს შე-
გვიპირდებიან გაბედნიერებას, ხვალ კი გაჭირვების
ჯოჯოხეთში ჩაგვაგდებენ.

ეს რომ არ მოხდეს, ჩვენ კარგათ უნდა ვიც-
ნობდეთ ბოლშევიკების სამეფოს. საჭიროა წასვლა
და ნახვა, რა ხდება იქ. საჭიროა იქნება აქაური
მუშათა წარმომადგენლების გაგზავნა ადერბეიჯანში
და რუსეთში. ნახონ რა არის იქ გაკეთებული და
დაანახონ რა გაკეთდა აქ. ამავე მიზნით ჩვენმა
მუშებმა უნდა მოიწვიონ საქართველოში რუსეთის
და ადერბეიჯანის მუშა-გლეხები.

ასე ერთი მეორის გაცნობით გაიწმინდება
პაერი, გაიფანტება უნდობლობა და შეზღუდული
ქვეყნის მშრომელი ხალხი დაუბრუნდება თავის
ნეთს. მაშინ ბოლშევიკები ველარაფერს განდებიან.
უნაყოფოთ ჩაივლის მაშინ მათი პროვოკაცია და
მათი ხელით ჩვენ წინააღმდეგ მომზადებული ასა-
ფეთქებელი მასალა ისევ მათ ააფეთქებს, სხვას
არავის.

ს. დევდარიანი.

კომუნისტი ქანდარმი

(მცირე შენიშვნა).

„ერთობის“ 15 ნომერში ბაქოს „კომუნის-
ტიდან“ ამხ. ვინ.-ს მოჰყავს ერთი ადგილი წითელ-
ხიდის ფრონტის შესახებ, სადაც ბაქოელი ბოლშე-
ვიკები ჩვენს გვარდიაზე ამბობენ, რომ ის „შემდგა-
რია ძველი ჟანდარმებისა, ჩინოვნიკებისა და ნაძი-
რალა ყაჩაღებისაგან“ —ო.

ამ სიტყვების ამოკითხვამ უმაღლესე გამახსენა
თქმულება: ჩემი შენ გითხარი და გული მოგიკა-
ლიო. გამახსენდა აგრეთვე ერთი შეხვედრა.

26 მაისს სოფ. შიხილოში, სოფლის სკოლის
შენობაში შეხვედით ერთმანეთს საკანტროლო კო-
მისიის წევრები 6 კაცი, სამი სამი ორივე მხარედან
იმ ზომების გამოსამუშავებლათ, თუ როგორ უნდა
გვედევნებინა თვალყური ნეიტრალურ ზონაში
დროებითი პირობების დაცვისათვის. იქვე მოვიყვან-
ეთ თითო ასეული ამ საქმისათვის. კრება გახსნი-
ლი გვექონდა, როცა ჩვენი „პოსტიდან“ გვარდიე-
ლი მოვიდა (ჩვენი ჯარი და „პოსტები ჯერ კიდევ
არ იყო მოხსნილი დაკავებული ტერიტორიიდან)
და მითხრა: პოსტზე ორი წითელი აფიცერი მო-
ვიდა და ითხოვეს გამოუშვათ აქ თქვენთან კრე-
ბაზეო. ჩვენ ვუთხარით, არაფერი გვაქვს საწინააღ-
მდეგოვო. ცოტა ხანს შემდეგ ისინიც მო-
ვიდნენ. ერთი მათგანი აღმოჩნდა „წითლების“ ბა-
ტარების უფროსი თფილისელი ვოლკოვი, რომელ-
საც თფილისში დები და დედა ჰყოლოდა და იქ
წასვლა სწყუროდა (შვიდი წელია არ მინახავსო).
ის არ მალავდა, რომ კომუნისტი შემთხვევით „იყო
და საზოგადოთ ყველაფერზე გულახდილათ გველა-
პარაკებოდა. სამაგიეროთ ძალიან ჩუმათ იყო მეო-
რე, რომელმაც გაცნობის დროს რაღაც გვარი წაი-
ლულლულა. ამავე დროს ძალიან ყურს უგდებდა
ჩვენს ლაპარაკს და უსიტყვოთ, თავის ქნევით გვე-
თანხმებოდა ყველაფერზე. კომისიის სხდომის გათა-
ვების შემდეგ, მანამ ოქმებს გადაწერდნენ, ჩვენ კი-
დევ გავერთეთ ლაპარაკში. ერთი ყვირილელი გვარ-
დიელი, ამხ. ფერაძე ისეაივე ინტერესით უცქერდა
იმ ჩუმ კომუნისტს როგორითაც ის ჩვენ გვათვა-

ლიერებდა. ბოლოს ფერაძემ მიახვდა ის თავისკენ და ჰკითხა:

— ამხანაგო, თქვენ წინათ ქუთაისში ხომ არ გიცხოვრიათ?

— არა, ქუთაისში მე არასოდეს არ მიცხოვრია.

— როგორ არა, მე თქვენ გხედავდით ხოლმე ქუთაისში.

— რომელ წელში?

— აღრე რევოლიუციამდე. თქვენ ნასკოვი არა ხართ გვარათ?

— არა, მე ნასკოვი არა ვარ... მგავს კი მე... ნასკოვი... ხო, მე იმას ვიცნობ, ის მე ძალიანა მგავს.

— მაშ, მე არ შემცდარვარ; თქვენ ქუთაისში მინახებართ... რა ადგილი გეჭირათ იქ?

— მე... მე იქ ჯარში ვმსახურობდი, ფელდ-ფებელი ვიყავი და სხვა.

მათ კიდევ გააგრძელეს ლაპარაკი. ჩვენ კი მიგვაბრუნეს მღივნებმა და უკვე გადაწერილი ოქმი წაგვიკითხეს. მე სულ დამავიწყდა ამხ. ფერაძისა და წითელ აფიცრის საინტერესო მუსაიფი. მომაგონდა მხოლოდ მაშინ, როცა აფიცრები უკვე წასულიყვნენ. ფერაძემ მომაგონა ეს გვარი. ან უამისოდაც როგორ ვერ მოვიგონე--ვინ იყო ნასკოვი. მისი სახელი ხომ ქუთაისის გუბერნიის ყველა რევოლიუციონერს ჰქონდა გაგონილი. რამდენი ამხანაგი გამგზავრებულა ციხეში, ციმბირში და სახლობელა-ზეც მისი წყალობით; რამდენი ციხეშიც არ მიუყვანია სიმონა ჟანდარმს! სიმონა ჟანდარმი! განა ცოტა ბალშევიკის ოჯახი აუწიოკებია მას ქუთაისში? და ეხლა ეს სიმონა კომუნისტია. მე პირადათ არ ვიცნობდი მას. შევხვდი მხოლოდ ერთხელ, როცა (რევოლიუციის პირველ თვეებში) ფრონტიდან ჩამოიყვანეს დაჭრილი (ის სხვა ჟანდარმებთან ერთად რევოლიუციის მეორე დღესვე წასულიყო ფრონტზე) შემდეგ ტყვეობიდან გაანთავისუფლეს და ისევ ფრონტზე გაგზავნეს. იქიდან კომუნისტად მოვლენია რუსეთს, შემდეგ ადერბეიჯანს, საიდანაც ქუთაისში მოდიოდა სოციალიზმის დასამყარებლად. ისევ ისე ჩასუქებულია: ეტყობა იქაც მარჯვეთ მოქმედობს, რომ სხვა წითელ არმიელებით არ ჩამომხმარა და არ ჩაყვითლებულა.

ეს ამბავი მე უთხარი ერთ კომისიის წევრს, რომელმაც გულგრილათ მომისმინა. მე ეჭვი შემივიდა და ვკითხე:

— დიდი ხანია ამხანაგო რაც შენ კომუნისტების პარტიაში მუშაობ?—მან ისევ გულგრილად მიბასუხა:

— არც ეხლა ვარ კომუნისტი.

— მაშ, როგორ მოხვდი მათი გუნდის უფროსათ?

— ჯარში ვიყავი. ჯარი გაბალშევიკდა. მეც ბალშევიკი გავხდი.

— კი, მაგრამ მაგ გულზე რომ წითელ ნიშანს

ატარებ და ზედ რომ დაგიწერია „პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა შეერთდითო“—მანია, ეს ბრძოლაში თავისუფალი წავართვი მტერს და მომცეს, ზედ რა სწერია რა მენავლდება.

შემდეგ ორივე ამბავი ეუთაზე ერთ წითელ არმიელს, გულწრფელ მუშას—მეჩეკემს, რომელმაც გულისტკივილით მითხრა: „მაგისტანები ბევრი არიან ჩვენში და ჩვენი უბედურებაც ეგაა“—ო.

ეხლა კი ბალშევიკები გამოდმა გვედავებიან და ჩვენს გვარდიელებს უძახიან „ჟანდარმებს“. დიახ, ჩემი შენ ვითხარი გული მოგიკალიო,

ნეიტრალურ ზონაში არსებულ შერეულ კომისიის ყოფილი წევრი ზ. გურული.

კვირფასო ამხანაგო კიროვო!

შედარებით არც ისე დიდი ხანია, რაც თქვენ დაგშორდით ჩვენი კერძო ცხოვრების ერთ მდგომარეობაში—ვიყავით საზოგადო ბინაზე, მეტად ცუდ ლოგინზე და ცუდი სადღილით, რომელსაც ვაზავებდით კალმიკური ჩაით და ამავე დროს არც თუ ისე სახარბიელო იყო საბჭოთა რუსეთის მდგომარეობა. ეხლა კი ერთიც და მეორეც შეიცვალა...

ვინაიდან სხვებთან ერთად თქვენც ხელს უწყობდით ჩემს განთავისუფლებას და ვინაიდან თქვენი და მეხანაშინის წყალობით მე დავთანხმდი დავრჩენილიყავ ასტრახანში და მიმელო ვვ დივიზიის არტილერია, რომელსაც შემდეგ ეწოდა ყუბანის არტილერია, თქვენთვის არ იქნება ინტერესი მოკლებული იცოდეთ, როგორ მეჭირა თავი და რით გავამართლე თქვენი ნდობა. არ ვიტრიალებ, მარა გეტყვით, რომ უკანასკნელად ჩემი დივიზიის არტილერია იყო უფრო დიდი და უფრო მრისხანე, ვინემ არტილერია სხვა მთელი არმიებისა, მაგალითად მეცხრე არმიისა, სადაც ბატარეები იყო უფრო მცირე, ვინემ ჩემს დივიზიაში. მე არ მიმიღია ცენტრიდან არც ერთი ზარბაზანი, არც ერთი ცხენი და იარაღების სათადარიგო ნაწილები, მარა მაინც შევსძელი შეჭმნა 15 ბატარეისა, ნაცვლათ იმ დომხალისა (dарaxла), რომელიც წამოვიღეთ ასტრახნიდან. მთავარი მომწოდებელი საარტილერიო ქონებისა იყო ჩემთვის „ამხანაგი დენიკინი“, რომელიც უხვად მიტოვებდა, როგორც არტილერიას, ისე ცხენებს. მიუხედავად იმისა, რომ თითქმის ყველა ჩემს ბატარეებს მოუხვდა კარტეჩით სროლა და რევოლვერებით თავის დაცვა, მარა „ამხ. დენიკინმა“ მაინც ჩემგან ვერც ერთი ზარბაზანი ვერ მიიღო. კადეტების პირველი ტანკი, რომელიც საბჭოთა რუსეთმა დაამარცხა ქლისკთან, იყო განადგურებული ჩემი არტილერიის

მიერ. მრავალჯერ ჩემი არტილერია ალყა-შემორტყმული იყო, და სამწუხაროთ, როცა ქვეითი ჯარები (უმეტესათ ახლად გაწვეულები) ნებდებოდნენ მტერს, მე ვრჩებოდი მარტო, მარა არტილერია მაინც უვნებლათ გამოდიოდა ბრძოლიდან. ერთხელ მე მომიხდა ბრძოლა მტრის 24 ბატარეისთან (ქ. ბობროვთან, ლიბოვკიდან მეოთხე სოფელი), როცა თვით დენიკინის ხელმძღვანელობით ევქს-ჯერ გვეკვეთა იერიშით კავალერია, მაგრამ ჩვენმა დივიზიამ შეირჩინა პოზიციები, თუმცა დიდი ზარალი ენახეთ (ზოგიერთმა პოლკმა დაკარგეს 1000 კაცამდე მოკლული და დაჭრილები ერთ დღეში). ივნისის პირველ რიცხვიდან მე მივიღე წარმატება და ეხლა მეთერთმეტე არმიის არტილერიის ინსპექტორი ვარ, ასე რომ, ამხანაგო კიროვო, როცა თქვენ გაიგონებთ საბჭოთა ზარბაზნის პირველ გრიადს, ამ სროლით მე თქვენ მოგესალმებით. მე ვღებულობდი მონაწილეობას ჩემი არტილერიით როსტოვის, ეკატერინოდარის და ნოვოროსისკის ალებაში, მაგრამ განსაკუთრებულ სიამოვნებას ვიგრძნობ როცა შეუდგებით თფილისის ალებას. მე ძალიან მინდა შემოვიდე ავტომობილით (ძველ ავტომობილით, ისტრახანელ ავტომობილით) სწორეთ იმ ქალაქში, სადაც მე, როგორც ძაღლების მიერ დევნილი მგელი, ყოველ საღამოს და ღამით ვბრუნდებოდი სახლში. მე მინდა კუთხრა სხვადასხვა რამიშვილს, საბახტარიშვილს, გვაზავას, მესხიშვილს, გენერალ კონიევს და სხვა „სვოლოჩებს“: ჩემო მეგობრებო, როცა თქვენ მიმიღეთ და გამძარცვეთ, როგორც ბოლშევიკი, მე არ ვიყავი ასეთი, ეხლა კი მე რწმენით კომუნისტი ვარ და მოდით, მოვილაპარაკოთ თქვენს სიყვარულზე საბჭოთა რუსეთისადმი, რაზედაც თქვენ ხმა მალლა ყვირით თქვენს გაზეთებში“.

მიიღეთ ჩემი რჩევა ამხანაგო კიროვო — არ ენდოთ ქართველებს, რომლებიც უმრავლეს შემთხვევაში ჩვენთან ხელი-ხელ ჩაკიდებული არასოდეს არ წამოვლენ ქართველი თავადები და აზნაურები უბრძოლველად არ დასტოვებენ თავიანთ პოზიციებს.

ჯერ კი გართმევთ ხელს. სხვათა შორის, ფულები, რომელიც მე გამოვაგზავნე მეხანოშინის ხელით, ხოლო მას კი, ვგონებ, დაუვალებია ეს თქვენთვის, ჯერაც არ მიუღიათ. მე ოჯახზე ჯერაც არ მაქვს ცნობები, თუმცა ამას წინეთ გამოვგზავნე ერთი ნაცნობი ქალი ფულებით. თუ შეიძლება გამიგეთ ოჯახის შესახებ: მიხეილის პროსპექტი, 53, ბინა ნ. კ. სმირნსკაიას.

თქვენი ა. სმირნსკი.

საქართველოს მოქალაქე ქართველი მამადიანები

ვუძღვნი ქართველ მამადიანთ, საქართველოს და ქართული ენის და მწერლობის მოყვარე მამულიშვილებს

(ისტორიული სახელები)

ქართველი (გურჯი) ისმაილ ხოჯა ხალიფა-შვილი, ისმაილ ალიფაშვილის დაბადება ეკუთვნის XVIII საუკუნის ბოლოს, მერის ხეობაზე (აქარის ნაწილია) სოფ. სამხარში, იგი ალიზარდა აქარას, სწავლობდა ქედის სასულიერო სასწავლებელში, მერე გაგზავნეს სტამბოლს. აქ მან მიიღო სასულიერო განათლება ოსმალურ და არაბულს ენებზე, იგი იყო მახვილ გონიერი მოწაფე და ოსმალურსა და არაბულს ენასთან ერთათ იყო ქართული ენის დიდი პატივისცემელი და მოტრფიალე, თუმცა მის დროს, ქართველ მამადიანებს სასტიკათ ქონდათ აკრძალული ქართული ენა და ქართული წერა-კითხვისა ხომ მათში ქაქანებაც არ იყო.

მიუხედავათ ასეთის ბორკილის და სისასტიკის, ისმაილ ხოჯა თავის დედაენას მაინც არ ივიწყებდა და შინ თუ გარეთ, ქართველ მამადიანებთან შეხვედრის დროს სულ ქართულათ ლაპარაკობდა. მიუხედავათ ასეთის მოქმედებისა და ქართული ენის პატივისცემის, იგი ოსმალურსა და არაბულს ენაზედაც სასულიერო სწავლისა და „ყურანის შესწავლასა და გარჩევაშიაც საკმარისათ მიდიოდა წინ, ჯამეში ქადაგების დროს, „ყურანის“ ახსნაში დიდს ნიჭიერებას იჩენდა, ამით მან მოიპოვა დიდი სახელოვნება და ისევე ახალგაზრდა იყო, რომ ჯერ კონსტანტინეპოლის, ყოლათ იქმნა დადგენილი და მის მერე გახდა სტამბოლის მუფთიც.

ისმაილ ხოჯას საქმე ისე კარგათ წაუვიდა, რომ იგი ერთ დროს, მთელის ოსმალეთის სასულიერო წოდებისაგან შეიხულისლამათაც იქმნა დანიშნული. ასეთს დიდ თანამდებობას, ისმაილ ხალიფაშვილი დიდად უფრთხილდებოდა და მოქმედებდა ისე კარგათ და სამართლიანათ, რომ ამით მან თავი შეაყვარა როგორც ისლამის სასულიერო წოდებას, ისე ხალხს და თვით იმ დროის სულთან მაჰმუდსაც, თავის კეთილ მოქმედებასთან ერთათ ისმაილი მიდრეკილებას იჩენდა ქართული ენის წინაშე და თავის თანამემამულე ხოჯებსა და მოღებების წინაშე ლაპარაკობდა თავისუფლათ ასე:

ხალხნო და ძმებო, ჩვენ გურჯები ვართ, ჩვენ არც ოსმალელნი ვართ და არც არაბნი. ჩვენი ენა ქართული ენა არის და არა ოსმალური, ჩვენი წერა-კითხვაც სხვა არის და არა არაბულ-ოსმალური, ჩვენს ჯამეებში ჩვენს ენაზე უნდა იყოს ლოცვა და ქადაგება ქართული და არა ოსმალურს-არაბულს ენაზე, ამ ენებზე ჩვენ გურჯებს სულ არაფერი ესმით, ამიტომ ცოლდა არის ჩვენი გურჯისტანის ხალხი.

ამ მცნებისა და შეგნების ხოჯები და მოღებები მან ქართველ მამადიანებში მრავლათ იპოვნა. ასეთ პირთა პოვნით და გაცნობით იგი უფრო დაწინაურდა და უფრო გაორკვედა ქართული ენის პატივისცემა. ისმაილ ხოჯა ამისთვის მოემზადა კარგათ, ერთ დღეს სტამბოლის ხოჯების დახმარებით

მეჩეთისაკენ, ბათუმის ტიპებიდან.

სულთან მაჰმუდს მიმართა და უთხრა შემდეგი:

„ჩვენ გურჯები ვართ, ჩვენი ენა სხვა არის და ამიტომ ჩვენს ხალხს „ყურანის“ მოძღვრებისა სულ არასფელი ესმის, გვებოდოს ნება, რომ ჩვენს ჯამეებში ხოჯებმა და მოღებმა ხალხი თავის ენაზედ ალოცონ და „ყურანიც“ ჩვენს ენაზედ აუხსნან მათ. რომ ხალხმა შეიტყოს დიდებული სწავლა მუჰამედისა“. სულთანი დაფიქრდა ამაზე და შემდეგ ისმაილს ხალიფაშვილს ნება დართო, რომ გურჯისტანის ჯამეებში, ლოცვა და ქადაგება ქართულათ იქმნეს მოხსენებულიო. ეს იყო პირველი მაგალითი ოსმალოს მთავრობისაგან.

ისმაილ ხალიფაშვილი მალე შეუდგა ამის სამზადისს და დაიწყო მეცადინეობა ქართულათ.

მაგრამ როგორ და რა გვარ, როცა მან ქართულ ლაპარაკთან ერთათ ქართული წერა კითხვა კი არ იცოდა. ბევრი მეცადინეობის შემდეგ მან დაიწყო „ყურანის“ სწავლის ქართულს ენაზე დაწერვა,

მაგრამ ქართულ ანბანით კი არა, არამედ არაბულის ასოებით, ანბანი არაბული იყო და სიტყვები კი ქართული. ამ გვარად მან შეთქმო „ყურანის“ სწავლა დასწერა ქართულს უნახე. მერე ეს წიგნი შეამუშავა და ბოლოს იგი რამდენსამე ცალათ გადააწერინა და თითო ცალი ამ ხელნაწერი წიგნებისა ოსმალოს საქართველოში მყოფ ყველა მუფთებს გამოუგზავნა და თან მოსწერა შემდეგი დავალება და დადგენილება:

„დღეის შემდეგ, ჩვენს ჯამეებში, ჩვენმა ხოჯეებმა და მოღებმა ოსმალურათ და არაბულათ ლოცვების თქმას თავი დაანებონ და როგორც აი ამ წიგნში სწერია, მათ ასე იქადაგონ და ალოცონ ხალხი ჯამეში. ეს იყოს მათი სალოცავი სარკე, არც მეტი არც ნაკლები. ამას მეტს ისინი სხვას ნურას იტყვიან თავიანთსას ნურასფელს მოუმატებენ“. მუფთმა ეს დავალება შეისმინა, გასცა საერთოთ ეს ახლათ დაწერილი ქართული წიგნები და ხოჯებსაც ეუწყათ შეიხულისლამის ბრძანება. ამიტომ ხოჯები მიეცნენ ამის ფიქრს და მალე დაიწყეს ქართულ წიგნის თავთანთვის გადაწერვა. მოკლე დროის განმავლობაში იგი მრავლათ იქმნა გადაწერილი და ამას მართლაც მოჰყვა ქართველ ენაზე ქადაგება.

ასე გაგრძელდა კარგახანს და საქართველოში ყველგან ჯამეებში ქართული ენა გაისმოდა არაბულის და ოსმალურ სანაცვალათ. ქართული ენის ქადაგებამ 1850 წლამდის გასტანა ამ დროს რუსეთისა და ოსმალოს ომი ასტყდა.

ამ დროს ოსმალო ფონატიკმა და საქართველოს მტერმა ხოჯებმა და მოღებმა ისარგებლეს, რომელთაც ქართული ენა ჭირივით სძულდათ, ასეთებში ერივნენ თვით ქართველის გვარის ხოჯებიც, ამათ იეშმაკეს და მიმართეთ ასეთის თხოვნით ოსმალოს მთავრობას:

„ჩვენს ჯამეებში, ჩვენს ხალხს ჩვენ ვალოცებთ და ვუქადაგებთ ქართულათ. ამბობენ, რომ ჩვენს ქვეყანაში რუსები უსათუოდ შემოვლენ, ისინი დაგვიჭერენ და ჩვენ მაშინ შიში მოგველის, გვეტყვიან, რომ რადგანაც ჯამეში ქართულათ ასრულებთ წესებს, ეს იმის ნიშანია, რომ თქვენ ქართველები ხართ და ამიტომ ჩვენც ყველას გაგვაქართველებენ. ამიტომ გთხოვთ, რომ ეს ბრძანება იქნეს გამოცემული შეიხულისლამისაგან, რომ ჯამეებში ქართული ენა და ქართული წიგნებიც სულ მოისპოს

ადერბეიჯანის ტყვეობიდან.

იგინევე სამი დღის შემდეგ.

და გაქრეს, რომ ამით ჩვენ აგვცდეს ხიფათი და არ დავიღუპნეთ სულ“.

მართლაც 1850 წ. გამოსულა ბრძანება სამუსულმანო საქართველოში; რომ დღეის შემდეგ ჯამეში ქართული ენა და წიგნები მოსპობილი იქნეს და მის მაგიერ შეტანილი იქმნეს არაბული ლოცვების და „ყურანის“ კითხვა და ოსმალურის ენით ქადაგება ქართული ენის ნაცვლათო. ეს ბრძანება ქართველმა სასულიერო წოდებამ ხელზე დაიხვია, მალე განაცხადეს საქვეყნოთ და მაშინათვე დაუწყეს ისმაილ ხალიფაშვილის წიგნების ხევა და მოსპობა. ერთი წლის განმავლობაში ისე მოსპვეს ეს ხელთნაწერი წიგნები და ჯამეშიაც ისე დაამხეს ქართული ენა, რომ 1852 წლიდან ქართული ენა აღარსად იხმარებოდა.

მოხდა ისიც, რომ არაც თუ ამ წიგნებს და ქართულ ენას გმობა და მოსპობა დაუწყეს, არამედ ძაგება, შეძულება და ბევრიც სხვა შეჩვენებანი იმ პირებს, ვინც ქართულს ენაზე ჯამეში ლოცვას ჯი არა და ან თუნდ ქართულათ ლაპარაკს გაჰბედავდა ამ გვარათ ქართველ მაჰმადიანებში ქართული ენა დაემხო სრულიად 1854 წლამდის ამ დროს ომი გათავდა, რუსეთმა ოსმალეთის საქართველოს ვერასფერი ადგილები ვერ აიღო, ყოველივე ოსმალის საკუთრებათ დარჩა და ამასთან ქართული ენაც დამხობილ იქმნა ამ ომის ატეხის გამო.

ჩემი მგზავრობის დროს, ბევრს ვეცადე, რომ ისმაილ ხალიფაშვილისაგან დაწერილი თუნდა ერთი ქართული წიგნი მენახა და გამეცნო. მაჰუ ხელში მის კვალსაც მივაგნე, დამპირდნენ მოტანას და ჩვენებას, მაგრამ ლოდინი ლოდინათ დამირჩა და ვგონებთ მოღვების და ხოჯების შიშით არ გამოაჩინეს. ასე და ამ გვარათ, დაემხო და დაიკარგა ისმაილ ხალიფაშვილის ამაგი ქარაული ენის წინაშე. ეს ამბავი შევკრიბე და დავწერე 1891 წ.

ზ. ჭიჭინაძე.

ჰ ო ს პ ი ტ ა ლ უ ი

სურათი ერთ მოქმედებათ).

მ ო მ ქ მ ე დ ნ ი პ ი რ ნ ი:

1. იუსტინე	ჯარის-კაცები	6. გლეხი
2. შაქრო		7. ექიმი
3. თედუა	იუსტინეს დედ-მამა	8. მოწყალე და
4. აღმასხანი		9. ორ მსახური
5. მზახო		

მოქმედება სწარმოებს ჰოსპიტლის ერთ-ერთ ოთახში, რომელსაც აქვს მარჯვნივ და მარცხნივ კარები, წინ სამი ფანჯარა. ოთახში სდგას რამოდენიმე საწოლი, ზოგ მათგანზე ავადმყრფი ჯარისკაცები წვანან.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა პ ი რ ვ ე ლ ი.

(იუსტინე, შაქრო და თედუა).

იუსტინე: (მწუხარე ხმით) ვაი დედა, მოვკვდი, მიშველეთ, თავი. ვაი დედა, სად მყევხარ, დევიწვი დედა!

შაქრო: (სუსტი ხმით) სად არიან ეგ ოჯახ-დაქცეულები რომ აღარ გვეკარებიან (დგება ბარბაცით, მიდის, ტილოს ასველებს და იუსტინეს თავზე ადებს).

იუსტინე: უო, შენი დედ-მამა ცხონდა, შენმა ხელებმა გეიხარა ქიარ მოვრჩი კაცი... ვაი, ვაი წელი, წელი!

თედუა: (ადგება და ხალათ ჩაცმული დადის).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ო რ ე.

(იგივინე და მსახური),

მსახური: (შემორბიან სიცილით. ვაჟი მოსდევს ქალს და ხელიდან ართმევს რაღაცა ნივთს, ქალი არ ანებებს)

ვაჟი: მომეცი მეთქი, მომეცი, თორემ სულერთია არ მოგშორდები (ეჭიდება).

ქალი: (სიცილით) მამაჩემის სული არ წამიწყდეს და ჩემი ქორის ძეგლები დევიკავო პირში, თუ დაგანებო. რუჟუყავი ჩემი ბექედი, მომიტანე და მოგცემ.

იუსტინე: ვაი დედა, თავი გამისკდა!..

შაქრო: არ გესმით თქვენ! კაცი აქ სიცილით კვდება და თქვენ რას სჩადიხართ, ამისთვის ხართ აქ რომ იმასხართ?!

ქალი: არა, თქვენ გადაგყობით თან თქვენმა სიცილსებამ. (გადის. ვაჟი ისევ ხელში სწვდება და ორივენი სიცილ-ხარხარით ვაღიან).

თედუა: (მორიდებით იხდის საკუთარ შარვალს და ბალიშის ქვეშ მალავს).

შაქრო: შენა, ძმობილო, ძლიერ მოუხშირე გაპარვისა და სადღაც დაგიქერენ.

თედუა: შენ არხეინათ იყავ, თუ დამინახონ, დამიჭირონ. რაკი აქედან გავძვრები, გონი ეშმაკი ვერ მიპოვის.

შაქრო: მე არხეინათ ვიქნები, მაგრამ არ ვარ-გა მაგრე ლღიტიობა, შენ ჩვენ სახელს გვიფუტებ, მთელს ჯარის-კაცებს, შე კაი კაცო. ეხლა არაფერი მტკივოდეს და აქ დავწვე, როცა მთელს სამშობლოს ირგელავ მტერა არტყა, არ გცხვენია? იქ ჩვენი ძმები თხრილებში ყრიან და შენ მაგოტელო ვაჟკაცი აქ ბალღივით იმაღლები. ვაიმე.. ვაიმე... მე კი შენს მაგივრათ მრცხვენია და როგორც გინდა ისე სთქვი.

თედუა: შენ ვინა გკითხავს, შენ შენი თავი კძიე, სხვის საქმეში ნუ ერევი.

იუსტინე: რავა, ტყუილს გეუბნება, თუ?

თედუა: ერთი შენც აჰყევ, თორემ ესაა აქედან გამაგდებენ რალა (წვება).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ს ა მ ე .

იგინივე და მოწყალე და.

მოწყალე და: (შემოდის თეთრი ხალათით თან მოაქვს სიციხის სახომი და აქნევს, მიდის იუსტინესან) როგორ ხარ? სიციხე გაქვს? არ გიკლო? (უკეთებს სიციხის სახომს).

იუსტინე: სადაა, მერე, სესტრა, წუხელი თუ გამოვათევედი არ მეგონა, კინაღამ დევიწვი სიციხით.

მოწყ. და: ნუ გეშინია მორჩები. დღეს კიდე ახალ წაძლებს გამოგიწერს ექიმი.

იუსტინე: ღმერთმა იმედი ნუ მოგიშალოს, ბატონო. სესტრა, კიდე გავგზავნოთ დღეს ტელეგრამა, ეგება არ მიუღიანთ ის, თვარა სად აიი — ამდებანს.

მოწყ. და: ჯერ არ ეუღროება, მოვლენ (შაქროს). შენ როგორ ხარ?

შაქრო: რა მიშავს, შენი კირიმე, აღარაფერი მტკივა, საღათა ვარ. სესტრიჩკა, უთხარ ეხლა ექიმს გამწეროს. აქ უფრო ავათ ვბდები.

მოწყ. და: ჯერ როგორ შეიძლება შენი გავგება; ძლიერ სუსტად ხარ.

(გამოუღებს სასინჯს იუსტინეს) ტრიდცატი დევიატი სემ.

(სწერს ქალაღზე, მერმოდ უკითხვს შაქროს, მიდის მაგიდასთან, იღებს წამლებს და მიჰქვს. იუსტინეს მისცემს).

იუსტინე: წარვა, ბატონო.

მოწყ. და: არა-უშავს რა, დალიე და სიციხეს დაგიკლებს. (ასმევს. მერმე შაქროს ასმევს, თან სიციხის სახომს გამოუღებს ილლიიდან). ტრიდცატი შესტი დვა (უწერს ქალაღზე).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ო თ ხ ე .

იგინივე და ორი მსახური ქალი.

1-მსახ: რეიქნა ამის პორცია გუშინ და დღეს ვინ წვილო?. (ჩხუბით).

2-მსახ: მე რა ვიცი, მე რომ მომდგომიხარ.

1-მსახ: ღმერთო ნუ შემშლი, აბა ვის ვკითხო შენ არ არიგებდი დღეს და გუშინ?!.

2 მსახ: (გაჯავრებული) შენ ეს მეორეთ არი, რომ ასე დამწამე, მარა შენისთანა ქურდობა და კახობა არ ვის შეუძლია შემწამოს. შენ არ იყავი გუშინ-წინ „გლახნიციდან“ რომ გამოიტანეპური და შაქარი!

1-მსახ: ა მოდი და უყურე ახლა ამ ღეთის გლახას, შენ რაებს ბოდავ! არ მათქმიო თვარა გამოგანიქეთ შე უბედურო, მთელს ლაზარეთში, გამოგანიქეთ!

2-მსახ: გიცნობენ, გიცნობენ რაც შვილი ხარ, მთელი ღამე სანიტრების ოთახში აღვიხარ, ერთხელ დაგინახე თუ რამდონჯერ.

1-მსახ: (გაჯავრებული მიიწევს მისაკენ) შე ქვეყნის ნათრეო შენ, ვის უბედავ მაგისთანა სიტყვებს, შე წუპაკო შენ!

მოწყ. და კარგი ეხლა, რომ არაფერი გითხრათ აღარ გაჩუმიდებით, აღარ გერიდებათ ავადმყოფების, ვადით, ვადით აქედან და გარეთ რაც გინდოდეთ ის ქენით. (გადიან ორივე ჩხუბით) საიდან მოიყარა მაინც ამოდენმა ოხერმა თავი, მთელი დღე და ღამეს ასე ჩხუბში ატარებენ და ტყვილა იღებენ ჯამაგირს.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ხ უ თ ე .

იგინივე და ექიმი.

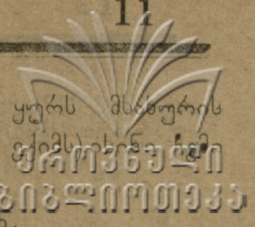
ექიმი: (ხალათს იცმევს. მოწყალე დას) რომელია სიციხიანი?

მოწყ. და: (უჩვენებს იუსტინესზედ) უ ნეგო ვისოკაია ტემპერატურა. ვიშე ტრიდცატი დევიატი (ორივენი იუსტინესაკენ მიდიან).

ექიმი: რა გტკივა, ბიძი, შენ? გამოსწი ენა! ხო, კარგი!

იუსტინე: ყორფელი მტკივა, ბატონო, მთელი ღამე თეთრად ვათენებ.

ექიმი: ნუ გეშინია. აბა ვადიძვრე, (სინჯავს მერეთ მოწყალე დას ეუბნება რაიმე წაშლის სახელს), კარგი, ჩაიწიე. მალე მორჩები, ნუ გეშინია. სადაური ხარ?

იუსტინე: ზესტაფონელი გახლავარ.

ექიმი: ღვინო ბევრია თქვენ სოფელში, არა?

იუსტინე: იმის მეტი რა არის, ბატონო.

ექიმი: მორჩები თუ არა, აგერ გაგიშვებთ სახლში დასასვენებლათ.

იუსტინე: მოვრჩები კი, ბატონო?

ექიმი: (სიცილით) აბა რა გიჭირს შენ სასიკვდილო (მიღის შაქროსაკენ) როგორა ხარ ნატურიაშვალა?

შაქრო: კარგად გახლავართ, შენი ჭირიმე, გამწერე, ბატონო, თუ შეიძლება.

ექიმი: რას ამბობ, ბიჭო, ჯერ რა დროს შენი გაწერაა, იყავი ჯერ, ბიძი, დაისვენე (თან სინჯავს) როცა დრო მოვა, გაგწერთ.

შაქრო: რაღაი ჩემ ამხანაგებს დავცდები, ბატონო, რა გამოვიდა.

ექიმი: კი მაგრამ გზახე რომ დავარდი სულ უარესი არ არის, ჯერ კიდევ ერთი კვირა დარჩები. (მიღის თედუასაკენ) შენ როგორ ხარ ყმაწვილო? ხო, შენ რა ქვია?

თედუა: (სუსტი ხმით) თედუა, ბატონო.

ექიმი: შენზე ამბობენ უმცროსი ექიმები არაფერი სტკივაო. აბა გაიძრე. არ გრცხვენია, შე კაცო ასეთ დროს რა დროს მოგონებაა, როდესაც რომ ირგვლივ მტერი გეასევიდა და სამშობლო განსაცდელშია.

თედუა: როგორ არ მტკივა, ბატონო! აბა, აქ რა მინდა თუ არაფერი მტკიოდეს.

ექიმი: აბა, მიჩვენე სად გტკივა, (სინჯავს) სავერშენნო ზდაროვ. (მოწ. დას) ეგო მოქნო ვიბისატ.

თედუა: ავათ ვარ, ბატონო, მთელი გული დაკავებული მაქვს, მახველებს.

ექიმი: შენ არაფელი გტკივა ჩემო ძმაო და. როდი უნდა მაგრე, რამდენი სურდო დაგემართება იმდენი საავთბიყოფოში უნდა გაიქცე? ის კიარა რამდენი ჯარისკაცი დღეს შემეხვეწა და ძალით გაეწერენ, შენ კი არაფერი გტკივა და იგონებ. ეგ შენი ამხანაგების და სამშობლოს ლაღატია ეხლა სამსახურის დროა და კიდევ ემაღები, სირცხვილი არ არი? აგერ შენი სახლი, შენ სამშობლოში წელიწადი და ოთხი თვე სამსახური, აბა იქ როგორ მოიქცეოდდი აი რუსეთისაკენ, რომ გაგიძახებდნენ ცივ ქვეყნებში და მთელი ოთხი ხუთი წელი სამშობლოს ვერც კი ნახავდი, კიდევ გადაურჩებოდი თუ არა ეს ღმერთმა იცოდა (მიღის მაგიდისაკენ).

თედუა: კარგათ რომ ვიყო, როგორ არ ვიმსახურებდი, თუ კი ავათ ვარ როგორ ვიმსახურო.

ექიმი: (ცოტა გულმოსული) კარგი ეხლა კმარა, მე ექიმი ვარ, მგონი, შემიძლია შეტყობა. (მაგიდაზე რაღაც ქაღალდებს ათვალთქვებს).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ე ქ ვ ს ე .
იგინივე და მსახური.

მსახური: ავათყოფის დედ-მამაა, ბატონო, და შემოვუშვა.

იუსტინე: (რა რომ მოკრავს ყურს მსახურის სიტყვებს წამოიწვეა, გახარებული დედმამაა, ბატონო, შემოაუშვით.

ექიმი: (მსახურს) შემოვიდნენ.

მსახური: (გადის) იმ წუთშივე შემოდიან აღმასხანი მზახო და გაკვირვებული ათვალთქვებს ლოგინებს.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე შ ვ ი დ ე .
იგინივე აღმასხანი და მზახო.

აღმასხანი: დილა მშვიდობის ჩემო, ბატონო.

მზახო: (თვალს მოჰკრავს იუსტინეს) შეილო! (გაექანება იუსტინესაკენ ჩაეხვევა და ჰკოცნის).

აღმასხანი: (ესეც მოვარდება) ცოცხალი ხარ, ბაბა, ცოცხალი,?! (რამდენიმე წამს სიჩუმეა, დედ-მამის და შეილს თვალეები აფსებული აქვთ ცრემლგებით)

მზახო: რაღა ხარ, დედა, შენ მოგიკვდა დედა შენი, რატომ დროზე არ მოგვწერე შენი გაკვირება, შეილო?

აღმასხანი: რითი ხარ, ბაბა, ავათ, რამ დაგლია შეილო ასე?

იუსტინე: (გულ-აჩვილებული) რა ვიცი რით ვარ, ყოლფერმა ჩემზე მოიცალა, ჯერ მაციებდა მერე ტიფი მქონდა, მერე ყვავილი მევიხადე და ეხლა კიდევ უსაშველო სიტხე მაქვს.

მზახო: უი შენს დედას, შეილო შენზე მეიცალა ყოლიფერმა, ბატონები სად შეგეყარა, დეილოცა მისი გზა და სავალი.

იუსტინე: სა შემეყარა და აქანე, მე ციება მქონდა მეტი კიარაფერი, მაგრამ ყოლაფერი აქანე შემეყარა, სხვაფერ შინ რაღა არიენ?

მზახო: ყველგი კარგათ არი, შენ შემოგველო დედა შენმა. (დედა საბანს ფეხებზე ჰხურავს)

იუსტინე: ბიჭები რას შობიენ?

აღმასხანი: არავინ არაა, შეილო შინ ყველგი სალდათშია, გული ნუ დაგწყდება შეილო, არა დაუტუებით ერთი ჩვენ ბარობაზე ყველგი გეიყვანეს შეილო ვისაც ხვდა ხომ წევიდა და ის იყო, ვისაც არა და მისით გაეწერა, შეილო, მისით, დღისვალზე აღარავინ აღარ იყო, შეილო.

მზახო: დედა, მშიერი ხვარ მოგკლენ აქანგი შეილო? აგერ წამოგიღე ყოლიფერი დედა, ჰამე, კიდო მოგიტან, სულ არ მოგშორდები თუ გამაჩერენ, დედა, (იღებს ხურჯინიდან ხაჭაპურებს და აძლევს).

ექიმი: (გაკვირვებული) აბა, როგორ შეიძლება ბატონო! არ მისცეთ ერთი ლუკმა საქმელი (მიღის მათკენ) ჯერ არა, აი მალე მორჩება და გამოუშვებთ სოფელში და მერე აქამეთ და ასვით რამდენიც გინდათ.

მზახო: შენმა ცოლ-შვილმა იხარა და იძლიერა, ბატონო, შენ გეიხარე შენ ძირში და მომავალში, რაღაი მორჩება და კარგათ მეყოლება აღარა-

ფერს ვჩივი. აბა თქვენ მიირთვით შენი ჭირიმე ეს უბრალო ძღვენი (აწოდებს ექიმს).

ექიმი: აა, აბა, როგორ გეკადრებათ, მაღლობელი ვარ, ეგ ჩემთვის საჭირო არ არის, მაგას არ ექმება, რომ არ წახთეს დაურიგე აქ ჯარისკაცებს.

ბზახო: კი, ბატონო, კი შენი ჭირიმე, კი შენ შემოგებლე! რაღაი ცოცხალი დამხდა ჩემი შვილი, ჩემი საწყალი ბიჭი.

ალმასხანი: (ექიმს) ბატონო, შენი ჭირიმე ვითომ აღარაფერი უჭირს აწი?

ექიმი: ნუ გეშინიათ ეხლა მორჩენილია უკვე, ამ ცოტა ხანში სიცხე დიუკლებს და ფეხზე სიარულს დაიწყებს, კომისიას დაუნიშნავთ და განვითარების უფლებით რამოდენიმე ხნით, წამოვიდეს სოფელში, აჭამეთ კარგათ და კარგათ შეიქნება.

ალმასხანი: შენი ოჯახი აკურთხოს გამჩენმა, იმედი ნუ მოგიშალოს მამა ღმერთმა იოსებ ქრისტემ.

ექიმი: ეხ, ჩემო მეგობარო რა დროს მოვესწარით და კიდე ვერ აფასებთ რომ უნდა ისე ვინ განახებდა შვილს წინეთ, ან როგორ შეგეძლო იმ მივარდნილ შორეულ ადგილებში და ქვეყნებში წასვლა. ეხლა აგერ მოხვდით ორივე დედ-მამა და ნახეთ შვილო. თავის ქვეყანას არავინ გააცილებს, თუ იბრძვიან ისევ თავის დედმამისა და ცოლ შვილის დასაცავათ, ჩვენ არ გვყავს ისეთი მთავრობა, რომ თვალი არ უძლებდეს მისი ქონებაზე და სხვას ეპოტინებოდეს ან ედავებოდეს, მოვა მტერი ჩვენი ოჯახების ასაოხრებლათ და პასუხი უნდა გავსცეთ, სამსახურია და—წელიწადი და ოთხი თვე, წინეთ კი ხუთი წელი იყო, ამაზედ უკეთესი რაღა გინდათ. ეხლა კაცმა რომ არ იმსახუროს, სირცხვილი არ არის? როგორ უნდა მოუშვათ ისეთი შვილი სახლში, თქვენ მოვალენი ხართ მოვა თუ არა გამოპარული შვილი, ძალით გამოგზავნათ სახლიდან თავის მოვალეობის მოსახდელათ სამშობლოს წინაშე, და შეძლებ უკვე ბრძოლის ველიდან დაბრუნებულს უფლება ექნება სახლში მოსვლის. არიან ისეთი ჯარისკაცები, ხშირათ იპარებიან, რგონებენ ავათმყოფობას ასე არ უნდა იყოს. ეს—სირცხვილია ეხლანდელ დროში.

ალმასხანი: ჩვენ რაი გვესმის, ჩემო ბატონო, სოფლის ყრუ ხალხს, თუ კი რამეს კაის გაგვიკეთებთ ჩვენ, ყოველთვის ყაბული ვართ ნეტეი კარგათ იქნებოდეს, თვარა ორი წელიწადი იმსახუროს.

ექიმი: ასეა! უნდა იცოდეს ყველა ქართველმა, რომ ჩვენ თუ რამეს ვაკეთებთ, სულ ჩვენი ქვეყნისთვის, სულ ჩვენი პატარა საქართველოს ასაყვავებლათ.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე რ ვ ე .
იგინივე და მსახური.

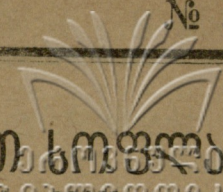
მსახ.: (ექიმს) ბატონო ექიმო გთხოვთ მეორე „შინაგანში.“

ექიმი: კარგი ეხლავე, ეხლავე სულ დამავიწყდა. ასე, საჭმელი არაფელი მისცეთ, თუ გინდათ მორჩეს. (გადის).

ბზახო: ვაი მაგისი მშობელი ცხონდა რაფერი შექარივით კაცია და რა ტკბილათ ემუსაიფება ყველას,

ალმასხანი: აბა, ზოგიერთს ასი რომ უთხრა ერთს არ გეტყვის. ეხ, რას გამოჩენება კაცი გლახა ენით. ყველას ეძულება შესახედათ და ისაა (შემოდის ექიმი თან სდევს მოხუცი გლეხი).

ჯ.-კაცი შავვულიძე.

გაკლენა აქვთ სოფლები ბოლშევიკებს თუ არა?

(დასასრულად).

ჰო და იმას ვლაპარაკობდი, თათრებმა აზერბეიჯანელებმა ეს ვერ მოითმინეს და განჯაში აჯანყება მოახდინეს, მაგრამ შენ რომ ქათამს დაკლავ ან ხეს გადაჭრი, როგორც იმათ ხელ-ახლა გაცოცხლება არ შეიძლება, ისეთ შეუძლებელია მათი გარეკა. აზერბეიჯანელებმა თავის თავი თვითონ დაიკლეს და აწი რაც უნდა ქნათ თვითონ თუ დრო არ დადგა სხვანაირი, ისე რომ ბოლშევიკები სრულიათ არ დამარცხდნენ, აზერბეიჯანი მინამ მათი მონა იქნება.

—დაგვიფაროს ღმერთმა!

იქ ხალხის ბრალი—კი არაფერია, მთავრობამ ქმნა ყველაფერი, მან დაღუპა აზერბეიჯანი!

—შეაჩვენოს ღმერთმა მაგისტანა მთავრობა!.. ჩვენ ასე საუბრით მივდიოდით.

დაუახლოვდით ერთ კარგა მოზრდილ ყანას, სადაც ათი თორმეტი ახალგაზრდა ნადურით გამალებით ურტყამდა თოხს.

მშვენიერი იყო ნადური!

ჩვენ ძლიერ ახლოს დაუახლოვდით, ნადური შეწყდა. ხოლო ერთის ხმამალა ლაპარაკი ისმოდა. მე ძლიერ მიინტერესებდა თუ რაზე ლაპარაკობდა. ვუქრობდი: ალბათ მთავრობაზე და მის მოქმედებაზე, რადგანაც ჩემ სოფელში ყოფნის დროს როდესაც ჩუმათ გამივლია და მოლაპარაკესათვის ყური დამიგდია გარდა მთავრობის მოქმედებაზე და ჩვენ მდგომარეობაზე არავინ ლაპარაკობდა.

—ერთი თუ ამ ომს გადურჩით და შემდეგ ბეთუმი ჩავიგდეთ ხელში საქართველოს ველარავინ აჯობებს. უყვებოდა მოსაუბრე.

—გადარჩენილი ვართ, ნუ გეშინიათ ბათომიც მალე ჩვენი იქნება და ომიც უკვე გათავდა. დაუძახე ხმა მალლა მოლაპარაკეს და გამარჯვება ულოცე მუშებს!

—ეს დ.... არ არის?—კითხა ერთმა მუშამ მეორეს.

—მგონი ის უნდა იყოს.—

ჰო, დ....! მოითმინეთ, ახალი ამბავი გვითხარით რამე.

მეც მივბრუნდი და რაც ვიცოდი გულდასმით გაუზიარე პატიოსან მუშას.

ძლიერ გულ-დამამშვიდებლათ იმოქმედა რუსეთთან და აზერბეიჯანთა ხელშეკრულობის ამბავმა.

—ეხლა ბათუმი და სხვა აღარაფერი!—სთქვა ერთმა.

—უბათუმოთ ჩვენ ვერ ვიცხოვრებთ—დაუმატა მეორემ.

—ნუ გეშინიათ, ბათუმიც მალე ჩვენ ხელში იქნება. ჯერ სხვებს მოგრიგეთ...

—ერთი ის უნდა დამეჩვენებოდა მოსაწერი კვიტსა-სავით, ის ლაწირაკი, თავ-ტანის არაფერი იცის და მთავრობას უსწორებს!

—ვისზე ამბობ ამას, ნესტორ? შევეკითხე მე.

—აგერ, ლაწირაკი გ—ვის შეიღია, გაუთავებია რაღაც „ჩემოდანივით“ ეჭირა და ქალაღდები ეწყო. ჩვენ რამდენიმე კაცი შეკრებილი ვიყავით.

აქ კრება უნდა გავმართოო. ჩვენ გავგებხარდა რამე ახალ ამბავს გვეტყვის თქო. დაიწყო მთავრობის გინება, ბატონ-ყმობა მოვაო, თათრების ამხანაგები რუსებია, ნუ ეჩხუბებითო. გიჟია ვიღაცაა, მტერი სახლში მოდის და ნუ ეჩხუბებითო! გვინდოდა რომ შეგვეთრია კოპერატივში მოგვეთელა რჯულზე, მაგრამ აღარ ვქენით შეგვეცოდა. თუ გაყოჩდა აწი მაგისტანა წიწილები, მე ვაყურებივ სერს. როგორც კვახი ისე დავარტყამ მიწაზე!

—არა ჩემო ნესტორ, რწმენის თავისუფლება და რას უზამ... მაგისტანა ტყუილებს, რომ დაიწყებს დაიჭირეთ და პასუხი აგებიეთ, ისე ილაყბოს რამდენიც უნდათ, თქვენ ნუ დაუჯერებთ...

—თქვენ „საღდათები“ ხართ, როგორც წიწილები, ისე უნდა დაანარცხოთ მიწაზე მაგისტანა მატყუარები!..

—ჩვენ ჯარის-კაცები, ჩემო ნესტორ, მაგრე როდი დავდივართ! არც შენ უნდა იფიქრო ამგვართ. იმან ილაყბოს რამდენიც უნდა. თუ არ მომეწონება არ ჩავეწერები მათ პარტიაში. ასე უნდა და ასე...

—არა ჩემო დ...! შენ რომ აშენებ და სხვა მაგას ნგრევას დაუწყებს, მოკლავ კი არა მეტსაც უზამ. შენ არ მოკლავო, მატყუარებს არ დაუჯერებო, იმიტომ, რომ, იცი და ვინ არ იცის? ბოლშევიკები თუ რაღაც ჯანდაბა, რომ გვპირდებიან აგაშენებთო, ჩვენმა მთავრობამ რა დააშავა, ამისთანა რომ სძულთ? მათი აშენებული თვითონ ქონდეთ, საღაც არიან. ხვალინდელ ქათამს დღევანდელი კვერცხი მირჩვენია. ასე არ არის პავლე?—შეეკითხა გვერდში მუშას და თან მაგრათ დაჰკრა თოხი.

—შენც გადაგაკერეს „პაგონები“? მკითხა პავლემ.

—მე რა ვარ, სამშობლო ყველამ უნდა დავიცვათ,—უთხარი მე და სიცილით ვამოგებრუნდი.

ყველა თანამგზავრი დამცილდა. მივდიოდი და თან ვფიქრობდი: აი ეს არის ბოლშევიკების სინდისი, რა პირიდან ამოუვიდათ, რომ რუსეთიდან პური არ მოდის და მიტომ გაძვირდაო. თუ საქართველოს მთავრობა დამკვიდრდა ბატონ-ყმობა მოვაო და ძველებურათ გლახები ახნაურებს დაუბრუნდებითო. სასაცილოა! რომ არ უჯერებენ. ესეც კარგი. ჩემ სოფელში ყოფნაში მხოლოდ ერთი ვნახე, რომელსაც, თუ დაეჯერება, ნამდვილათ არც ის იყო დაჯერებული.

სხვა კი რამდენიც მე შემხვდა ყველა აძაგებდა ამ „მართალ“ ნაქადაგებ „აზრებს“ და ლანძღვა გინებით იხსენიებდენ.

ამ შემთხვევის შემდეგ რამოდენიმე დღე დავრი სოფელში.

ადგილობრივი ერობა ყოველ ჯარის-კაცის ოჯახს ეხმარებოდა, როგორც მუშრის მუშრის რივით. რასაკვირველია მეც ძლიერ დამხმარებულე უკან რომ მოვდიოდი ყველა მეკითხებოდა ახალ ამბავს. თუმცა დაძველებული იყო, მაგრამ სიამოვნებით უყვებოდი რაც ვიცოდი.

ყველა აძაგებდა ბოლშევიკებს, ყველა დარწმუნებული იყო მათს მატყუარობაში ჩამოვედი საღ. ა—მეთში. ცოტა მატარებლს დააგვიანდა.

იქით აქეთ ვიწყე სიარული და თან ვფიქრობდი:

—არა, ბოლშევიკები სოფლათ ვერ მოიკიდებენ ფეხს. შეიძლება მოატყუონ ერთი ან ორი, მაგრამ ასი ორს მალე მოარჯულებს.

სან. ჯარ.-კაცი.

აკაკის სულს.

ვით სპილო სპილოთ არ ვარგა თუ არ ექნება ხორთუმი ისე ქართველი ქართველათ თუ მას წაერთო ბათუმი!

აკაკი.

სულმნათო! სულით იხარე აღსრულდა შენი ნანატრი! სამშობლოს უკვე ურჩება გული მტრებისგან ნალადრი! დილით მზე კოცნის, და ღამით მთვარე გულ მშვიდი თვალბადრი!..

ბათუმი ჩვენი პეკ კარი, ემბაზი ნათელღებისა, დამცველი გამომხატველი ჩვენის რაობა-ნებისა — ამიერიღვან ჩვენია; აღარ გვეშინის მტრებისა!

ახარე ქართლის დედასაც, რომ მისი ორი შეიღია, ავ ბედთა ძალით ერთმანეთს მოგლოჯილ მოწყვეტილია — გაერთიანდენ! დრო უღდათ, დრო სანეტარო, ტკბილია!

სხვათაც ახარე, მანდ მყოფთა, შენსავით უკვდავ სულებსა, რისთვისაც იტანჯებოდენ, გულზე იჩენდენ წყლულებსა— აღსდგა, ის დავით გმირს*ფერობს ახდენს სულ სასწაულებსა!

ერთისა ხელით სახლს აგებს, სახლსა დარბეულს რღვევულსა, მეორე ხელით პასუხს სცემს მტრებს ოთხივკუთხივ სეულსა, სისხლი ფერ ასოებით სწერს თვის არსებობის რვეულსა!

ფიცს სდებენ, აღარ უმუხთლონ ერთმანეთს „სხვათა“ ენითა, აღარ აუმსონ დედასა სიკოცხლვ სევდა-წყენითა ერთობის დროშა წითელი მალღა ეჭიროთ ღხენითა!

ი. გარსევანიშვილი.

წერილი ფრონტიდან.

ძმაო, აი მე ეხლა ფრონტზე ვარ,
მშვიდსა ცხოვრებას გამოვექეცი;
აქ ზარბაზნებთან მორჩილათ ვდგევარ
შეება-სილალის ფრთებ-შენაკეცი.
ვდგევარ პირქუშად, შეუპოვრად
და ბრძოლის ცეცხლით ვარ შენატრუსი;
ვინ გინდა ჩვენ წინ არ იდგეს მტრადა:
თურქ-ხატაელი, აჟ ბრიყვი რუსი...
წვიმაში კიდევ თავისა სოროს
სასახლედ ვსახავთ ვიწრო კარებით
და ისიც ჰხდება: ცხარე ბრძოლის დროს
ყანაში თავთავს შევეფარებით.

აქ სიცხადეა აზრიც, ფიქრიცა,
აქ ხელოვნური არა რა არი:
მალლა ცა არის და დაბლა მიწა,
ხოლო მათ შუა ჩვენა ვართ მდგარი.
როცა წვიმს გვცივა, როს მზეა—გვცხელა,
ლოლოც აქ ისევ იზრდება ღოლოდ—
ჰო, სინამდვილე—არის აქ ყველა
და კაციც კაცის მგელია მხოლოდ.
სხვას ვჯობივარო, ვინ იტყვის ვინა?
თანაბრად ვართ აქ მოხვეტილი,
თანაბრად ვდგევართ სიკვდილის წინა
და თანაბრადაც გვაწუხებს მლილი

მაგრამ... კი ვიცით მხიარულება,
არ მკარგავთ მაინც ჩვენს ხასიათსა,
ეჭამთ და ვსვამთ სადმე თუ გვეგულება
და სიმღერებით ვირთმევთ გნიასსა.
ამ დროს ნიავეიც სურნელოვანი
მოსალამურობს მწვანე მთა-ველით
და ყველა: მცირე, ან თუ წლოვანი
იმ სიცოცხლესთან სიკვდილსაც ველით...
მანდა, ძმავ, მანდა?—ღმერთი მტრფობელია
არ ჩამოეხსნა კაფე-შანტანებს?
ნეტაი სულთა იქა მყოფელთა!
ნეტაი მკოცნელო და გადამტანებს!..

ი. მჭედლიშვილი.

* *

გეყოფა, ნულარ ტარტარებ,
ნუ ასარსარებ ენასა,
თორემ გაუწყდა ილაჯი
მოთმინებას და წყენასა.

დიდი ხანია შხამს მაწვდი
პურის და წყალის წილადა,
ჩემო გულ-ღვიძლის შემკმელო
მისთვის მიგიღე შევილადა?!

რომ... მაგრამ აბა რა გითხრა,
ყადრი არ იცი თავისა,
თვით დედამიწის სიტურფემ
ვერსად ვერ შეგითავისა.

გარჩევა არსად გქონია,
არსად კარგის და ავისა,
ნეტავ რა ჩემი ზრალია
მადა რომა გაქვს სვავისა!

თუ გინდა კუჭის სიკეთე
და იყო ერთგვარ ზომამზე,
არც შენს თავს ავნო არც სხვასა,
ძველი ჩაყლაპე ზომამზე.

თორემ მოუკლავს მრავალი
დიდს სურვილსა და ნებასა:
„თავს სინანული სჯობია“
ბოლო დროს დანანებასა.

კმარა, ნულარა ტარტარებ,
ნუ ალესგველებ ენასა,
ისედაც ძაფი გაუწყდა
მოთმინებას და წყენასა.

შოი მღვიმელი.

კუძლვნი მხელარს.

ძღვეის დროშა ხელში გეპურას
და წინ ვლიდე მარჯვე გზითა,
მოუწოდე შრომის შვილებს
მჭუხარე და მედგარ ხმითა,

რომ დღეს თავისუფალია
მიჯაჭული ამირანი,
ქაჯთა მეფეს გამოვგლიჯეთ
ჩვენი ნესტან-დარეჯანი.

დღეს ჩვენ გვინდა ჩვენი ტურთა
მოვკაზმოთ და დავამშვენოთ,
რაც რომ მტრობამ დაგვინგრია
სიყვარულით ავაშენოთ.

და ვინც ამას ხელს შეგვიშლის,
გინდ უცხო გინდ შინაური,
მას მახვილით გაცემთ პასუხს,
რომ დააჩნდეს გულზე წყლული.

კ. მინდიაშვილი.

„თეთრი გიორგი“.

მეომართა სიმღერა.

აბა ბიჭებო, კვლავ შემოვძახოთ;
ხვალ გველის ბრძოლა, ბრძოლა ძლიერი;
ვინც ხვალ მოკედება გმირულ სიკვდილით,
იგი იქნება კვლავ ბედნიერი.
ვიმღერით აქაც და ბრძოლაშიაც,
ქართველს ტირილი არა სჩვევია,
და ჩვენს წინაპრებს ასე სიმღერით
თვის მეტი მტერი დაუძღვეია...

1 პირი. აგერ ვაჟკაცი ომში მოუკლავთ,
თავს დაჰხეიხეინებს მერანდ
ყვაკი უწიწკნის ლომ გულს და ჩიროსს
იმას უგრილებს ნაზი ნიფი;
მამულს მიუძღვნა თვისი სიცოცხლე
და მამაცურად შესწირა თავი...

2 პირი. ბედნიერია, მისი სახელი,
თავისი თავი მამულს შესწირა,
მტერს შეებრძოლა, სამშობლოს მტერსა,
და მის დაცვაში ის გაიგმირა;
არც კი შეუღრკა მხაკვარ სიკვდილსა
და ვაჟკაცურად თვალში უმზირა.

ჟველა. და სიცოცხლე, რომელიც იმას
ტურთა სამშობლომ ბედად არგუნა,
ვითაც შეჰფერის გმირს მეომარსა
ბრძოლაში უკან მასვე უბრუნა...

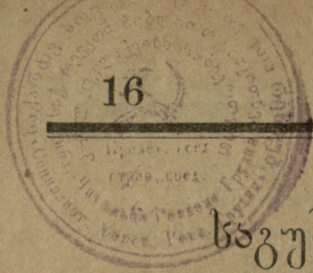
ძველი ქართველი.

საქართველოს ჰქონია ბევრი კარგი დროგზი,
უწერია წარსული სისხლის ასოებითა;
მას ჰყოლია თავისი შექმფინარე მზეები,
ულოცნია განგება წრფელად, სასოებითა!
მათი მეთაურების ვაჟკაცური ძახილი
ველზე ეფინებოდა, მტერსა სცემდა თავზარსა,
ხმალს უყრიდა გულ-მკერდში მამულისა ორგულსა,
და თან ჰკვას ასწავლიდა თავხედს და აბეზარსა.
ნაშთად ჩვენ დაგვიტოვეს ისტორიის ფურცლები,
ფურცლები სისხლიანი, დაფლეთილი ალამი;
გამარჯვებას ჩვეული თავს არავის უხრიდა,
„გამარჯვება“ ამათი ღირსეული სალამი.
თეთრი გიორგი იყო მათი მხსნელი, მფარველი,
თეთრი გიორგი იყო გამარჯვების სიმბოლო,
და დღესაც ეს გიორგი მიტომ არის ყველასათვის
მარადისი ცხოვრების დასაწყისი და ბოლო.
გამარჯვებას ჩვეულმა მონობა ხომ არ იცის
მარადისი გვირგვინი, ბრძოლის ველზე სიკვდილი,
აი მათი ოცნება, (გმირი წინაპრებისა),
ბრძოლა იყო დღეობა, ბრძოლა იყო ქორწილი.

ბრძოლის ველზე.

მზე ჩავიდა, მთვარეც სხივები გადმოყარა,
ბნელს მოჰფინა სინათლე, იგი მით გაახარა.
სისხლით მორწყულს ბრძოლის ველს მწარედ უწყო
ყურება
და თან ციავ ვარსკვლავებს მაზედ ესაუბრება:
„ბრძოლა გათავებულა, ჰხედავთ დაჭრილს მეომარს,
სიმწარით არ ასვენებს ის სისხლიანს მკერდს და
გვამს,
სიკვდილი გვერდზე უზის თვისი ბასრი ცელითა,
ვერ დახუჭავს თვალებსა მეგობრულის ხელითა!
ვაგრამ ყური დაუგდეთ, თითქო ამბობს რალაცას,
ვედრებისა თვალებით გეგონება შესთხოვს ცას!
ეჰა, კიდევ... უყურეთ! გესმით, გესმით ხმა მისი?
სიტყვა გაიმეორა წინაპართა, მამისი...
„ეჰ. სამშობლოვ მშვენიერო, წალკოტო და
თაიგულო.
დაე მოვკვდე, ოღონდ შენ კი თავისუფლად
დაგიგულო,
ბედნიერი მით მაინც ვარ, რომ შენ წიალს არ
ვშორდები,
შენი შეილი, შენი ზრდილი, მკვდარიც მკერდში
ჩაგვეკვრები“...

სამხედრო სკოლის ჯ. კ. ალ. იასადაშვილი.

საგუშაგოზე!

საგუშაგოზედ ვდგევარ მარტოდ ამხანაგ თოფით სამშობლოს უღრმეს სიყვარულით გაკლდევებული, და მზად ვარ ჩემი სიჭაბუკის უმწიკვლო გრძნობით არ დავერიდო სიკვდილსაც კი გამხნევებული.

მოვიდეს თუ გინდ გველეშაპიც ას-თავიანი მე მისი რისხვა და მუქარა ვერ შემაშინებს, შორს ჩვენგან შაში!.. მე ქართველი ადამიანი მის გულში ჩავკლავ ჩემი შთანთქმის გრძნობებს აშლილებს

ვსდგევარ, დავსცქერი მე ამაგად დალუქულ ბეჭედს,

მტრისადმი ზიზლით აღვისილი მაქვს მრისხანე გული და ვაი ჩემზედ ვერაგულად და მტრულად შემხედს ვაი საზიზღრებს, რომელთაც სძულთ ერი ტანჯული.

ჯ. კ. მ. ბუბულაშვილი.

კულტურული მუშაობა ჯარში და გვარდიამი.

(ქ. ოზურგეთი).

აქ დაარსებულია საგარნიზონო ჯარის-კაცთა და გვარდიელთა უნივერსიტეტი, თეატრი და სკოლა. იმართება წარმოდგენები, რითაც ჯარის კაცები დიდათ კმაყოფილი რჩებიან. მეცადინეობა სკოლაში, რა თქმა უნდა, მიმდინარე მდგომარეობით ცოტა შეფერხებულია, მაგრამ დიდი იმედი გვაქვს, რომ როდესაც ნორმალური მდგომარეობა დადგება აქაც მეცადინეობა სისტემატიურათ დიწყება და დიდს ნაყოფს მოუტანს ჩვენს ჯარს და გვარდიას. აგრეთვე აქვე არის მოთავსებული საცხოვრებლო, სადაც მოდის ყველა მიმართულების ჟურნალ-გაზეთები. გაზეთების კითხვას ჯარის კაცები დიდი ხალისით ეწაფებიან. მოდის აგრეთვე „საქ. კომუნისტიც“, მაგრამ მისი წაკითხვა არაფრათ ებიტნავება ჯარის კაცებს. ეს გაზეთი სიტყვით თითქოს საქართველოს დამცველი გაზეთია, საქმით რუსეთის, ძველი რეჟიმის და პიროვნებათა დამცირება, დარბევა-აწიოკების მეტს ვერაფერს აშოიკითხავთ „საქ. კომუნისტ“ის ფურცლებზე. მით უმეტეს დღეს, როდესაც ჩვენს ქვეყანას წილათ დიდი გამარჯვება თავის ღირსეული მთავრობის ხელმძღვანელობით: ბათუმის ოლქის შემოგრთებ-. რითაც დღეს ჩვენი დემოკრატია ზეიმობს. „საქ. კომ.“ ფურცლებზე ამის შესახებ ერთს თანაგრძნობ სასიხარულო სიტყვებს ვერ ნახავთ. ნუ თუნს არის დემოკრატიულ საქართველოს დამცველი გაზეთი!!

გვარდიელი პეტრე სარჯველაძე.

ჯარის-კაცთა და გვარდიელთა კულტურული მუშაობის ურდასაღებათ.

აქარლებთან შეტაკების დროს 1 ივლისს დაიქრენ მე-4 ქვეითა ათასეულის ჯარის-კაცები და ახალციხის რაიონის გვარდიელები, რომელნიც მოსარჩენათ იმყოფებიან სოფელ ადიუგენში № ბრიგადის შემხვევ რაზმის ლაზარეთში:

1. ჯარის-კაცი ჩუბინიძე ვარლამი, შორაპნის მაზრიდან, სოფ. ტვაციხე, დაქრილია მარცხენა ფეხში.

2. ჯარის-კაცი ახალაძე სიმონი, ქუთაისის მაზ., სოფ. წყალტუბო, დაქრილია მარცხენა ლოკაში.

3. ჯარის-კაცი ჭიჭალეიშვილი მელიტონ-ოზურგეთის მაზ. სოფ. ნიგოთი, დაქრილია მარცხენა ხელში.

4. გვარდიელი ბაღდაშვილი გაბრიელი, ახალციხის მაზ. სოფ. უდე, დაქრილია მარჯვენა ხელში.

5. გვარდიელი გოზალაშვილი სერგო, ახალციხის მაზ. სოფ. ვაღე, მარცხენა ბეჭიდან ტყვია გასულია მარჯვენა ბეჭის ზედა პირზე.

დაქრილები ყველანი კარგათ გრძნობენ თავს, ქრილობებიც უმთელდებათ და მშობლებს მათი ჯავრი ნუ ექნებათ სრულიად. სულ ახლო მომავალში ყველანი მორჩენილნი ჩამოვლენ სახლებში.

№ ბრიგადის შემხვევ-სამკურნალო რაზმის ექიმი სოსო ასლანიშვილი.

ნებადართულია სამხედრო ცენზურისაგან.

პასუხის მგებელი რედაქტ. ნ. კურდღელაშვილი.

„უკველ-კვირული ჟურნალი“ „მხედარი“

ჯარის და გვარდიის ნაწილებს ურიგდებათ უფასოთ.

გასასყიდათ თითო ნომერი ღირს 10 მან.

რედაქცია და კანტორა დროებით მოთავსებულია: რუსთაველის ქ. სამხ. სამინისტროსთან არსებულ კულტურა-განათლების სექციაში.